Ortodocşii şi Cartea Sfîntă

Elena ENE D-VASILESCU

This paper attempts to contribute to the elimination of the misunderstanding that the Orthodox do not read their Sacred Book critically. It will be shown here that in fact they do. Also the method used in such an endeavour will be discussed. The Orthodox understanding is that the Bible 'speaks' to persons and communities according to their particular needs. While arguing this, the paper will also touch on the role of tradition in interpreting this fundamental book of Christianity.

Cea mai răspîndită percepţie a celor ce sînt în afara creştinătăţii ortodoxe cu privire la atitudinea membrilor acesteia faţă de Biblie este că ei nu o citesc (dacă o fac în vreun fel) critic. Lucrarea încearcă să răspundă acestei lipse de înţelegere şi să o combată. În timp ce face aceasta, o să se refere şi la rolul tradiţiei în interpretarea Cărţii Sfinte; o să discute, de asemenea, metoda folosită într-o astfel de abordare critică. Prin 'abordare critică' nu înţeleg 'aducerea de critici' la adresa cărţii fundamentale a creştinismului, ci înţelegerea faptului că, sub îndrumare duhovnicească, oamenii pot descoperi că Biblia 'vorbeşte' atât comuniţătii ca întreg, cât şi fiecăruia în parte, în funcţie de nevoile sale şi că aceasta nu este un set de reguli imuabile şi in-actuale. Ea nu se adresează doar oamenilor din vremea în care a fost scrisă, ci este o carte 'vie'.

În acest context trebuie să încep prin a arăta că creştinii ortodocşi înteleg că Noul şi Vechiul Testament constituie un întreg. Referindu-se la aceasta John Breck [2001: 33, 2003: 24] spune că „Cele două Testamente constituie o mărturie *în unitate* asupre Logosului divin sau a Cuvîntului etern, care a venit în lume să lucreze mîntuirea 'fiilor lui Dumnezeu' (Ioan 1,12-13; 20-31)".[1]

În plus, această mărturie şi inspiraţia care stă în spatele acesteia trebuie înţelese ca fiind *integrale* sau complete de vreme ce fiecare pasaj al Sfintei Scripturi reflectă acelaşi adevăr şi, prin urmare, fiecare pasaj este în stare să clarifice alte pasaje care sînt mai obscure.

Breck [2001: 9-10 , 2003: 24] aduce două elemente esenţiale în discuţie, şi subliniază rolul comunităţii în procesul creativ al citirii Cărţii Sfinte: …Biserica dă naştere Scripturilor canonice, în primul rînd scrierilor *Noului Testament*. De

[1] (Breck 2001: 33, 2003: 24) "The two Testaments constitute a *unified* witness to the divine Logos or eternal Word, who came into the world to work out the salvation of 'the children of God' (Jn 1:12-13; 20-31)"; sublin. sa.

BDD-A36 © 2009 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 15:55:19 UTC)

asemenea, Scriptura ebraică este înțeleasă şi interpretată cu referire la Iisus Hristos, considerat originea şi împlinirea ei. El este *originea* Sfintei Scripturi pentru că el este Logosul, Cuvîntul fără de moarte al lui Dumnezeu, ce are funcția de agent al creației, şi în acelaşi timp, este ultim conținut sau referent al proorociilor. El este *împlinirea* Scripturii ebraice, care, la cel mai adînc nivel de semnificație, se referă la El si la lucrarea Sa mîntuitoare. Hristos oferă sensul adevărat pentru înțelesurile tainice ale Legii şi ale Proorocilor.[2]

În Ortodoxie interpretatarea Bibliei are loc într-un "cerc hermeneutic" închis, ceea ce implică o interacțiune între interpret, care se apropie de textul sfînt "cu anumite presupoziții şi pre-întelegeri", şi textul însuşi. Motivele care îndeamnă oamenii către întîlnirea cu textul sfînt sînt numeroase şi o rezumare a acestora înseamnă a spune, cu (Breck 2001: 10, 2003: 25), că:

Mai simplu, noi abordăm Biblia pentru a dobîndi sau a ne întări credința, şi totuşi procedăm astfel avînd deja o anumită credință ce ne configurează modul de lectură a scrierilor biblice. Citind Cuvîntul lui Dumnezeu căutăm un sens şi credinței; totuşi numai prin ochii credinței putem înțelege cu adevărat Cuvîntul. Credința e condiționată de Cuvînt, totuşi interpretarea corectă a Cuvîntului necesită credință.[3]

De o deosebită importanță în acest proces este relația credincios-duhovnic. Duhovnicii sînt de obicei oameni aflați într-o stare spirituală înaltă pe care John Romanides (1978: 413) o numeşte "stare de iluminare şi purificare".[4] Grația divină îi face capabili să 'audă' şi 'să vadă' ce înseamnă textul sacru pentru oricare credincios care nu a atins aceeaşi 'stare înaltă'. Mesajul este apoi transmis oamenilor care, altfel, cu o înțelegere limitată şi cu multe slăbiciuni, nu ar reuşi să-l interpreteze pentru ei înşişi. Treptat şi 'interpretul' şi 'cel căruia i se interpretează', cresc în înțelegere şi, în mod corespunzător, mesajul poate folosi din ce în ce mai bine vieții credinciosului.

Astăzi există un număr din ce în ce mai mare de cercetători ai Bibliei care lucrează în interiorul Ortodoxiei şi sînt implicați în studiul critic al Cărții Sfinte – şi care sînt ei înşişi ortodocşi. Mulți dintre ei lucrează în învățămînt în Statele Unite ale Americii, la Seminarul teologic ortodox Sfîntul Vladimir din Crestwood, NY, la

[2] (Breck 2001: 9-10, 2003: 24) "It is the Church […] that produces the canonical Scriptures. This means in the first place the writings of the New Testament. Yet the Hebrew Scriptures are also to be understood and interpreted in relation to Jesus Christ, who is both their *source* and their *fulfillment*. He is the source because he is the Logos, the eternal Word of God, who serves both as the agent of creation and as the ultimate content or referent of the prophetic oracles. And he is the *fulfillment* of the Hebrew Scriptures because at the deepest level of meaning they point forward to him and to his saving work. Christ, therefore, provides the true key to the inner meaning of the Law and the Prophets." sublin. sa.

[3] Breck (2001: 10, 2003: 25) "Put simply, we approach the Bible to acquire or deepen our faith, yet we do so with a certain level of faith that determines the way we will read the biblical writings. We seek understanding and faith through reading God's Word; yet we can only truly understand that Word through eyes of faith. Faith depends on the Word; yet proper interpretation of the Word requires faith".

[4] Romanides (1978: 413); "a state of illumination and purification"; trad. n.

BDD-A36 © 2009 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 15:55:19 UTC)

Şcoala de teologie ortodoxă greacă [Holy Cross Greek Orthodox School of Theology] din Brookline, MA şi, în Europa, la Institutul de teologie ortodoxă Saint-Serge din Paris. Între ei îi putem menţiona pe John Breck[5], Paul Nazim Tarazi (Tarazi, 1991-96; 1982; 1994), Theodore G. Stylianopoulos (1975, 1991, 1997), Eugen Pentiuc (2006) şi Boris Bobrinskoy (2003).

Calea pe care cititorul ajunge de la sensul literal şi istoric la cel spiritual al Bibliei este "metoda alegorică". În timp ce alegoria poate trimite cititorii către realităţile transcendente, doar Sfîntul Duh îi face capabili să participe cu adevărat la aceste realităţi. Pentru a realiza contemplarea realităţilor inteligibile este necesară rugăciunea interioară care este un dar oferit ca un act de dragoste de către Duhul Sfînt. „Adevărul şi, prin urmare, sensul, se găsesc în ultimă instanţă doar în Dumnezeu. Totuşi înţelegerea noastră asupra acestui adevăr este condiţionată de lucrarea Duhului lui Dumnezeu în noi, ce 'Se roagă pentru noi cu suspine negrăite' (Rm. 8, 26)"[6]. Rezultă de aici că mijlocul prin care ortodocşii abordează textele sfinte îşi are fundamentul în credinţa lor că Evanghelia este inspirată de Dumnezeu. Ce înţeleg ei prin aceasta este că atunci cînd primesc mesajul evanghelic oamenii cooperează cu Sfîntul Duh care insuflă Scriptura. Sfîntul Pavel susţine aceasta în 2 Timotei 3:16 şi adaugă că această carte este „de folos spre învăţătură, spre mustrare, spre îndreptare, spre înţelepţirea cea întru dreptate". Oamenii au primit Revelaţia şi au scris-o în Evanghelie. Datorită cooperării – sinergiei (*synergeia*) (cf. Stylianopoulos, 1997) – dintre Dumnezeu şi om, este posibil ca textul sacru să fie subiect al analizei hermeneutice, dar această analiză nu poate fi întreprinsă de un singur om, ci de comunitate, adică de către Biserică. Sfintele taine ale Botezului şi Mirungerii fac posibilă această interpretare colectivă'.[7] Kallistos Ware (2006: 235) formulează acestă realitate spunînd că „Dacă creştinii sînt Oamenii Cărţii, nu este mai puţin adevărat că Biblia este Cartea Oamenilor".[8]

În privinţa rolului pe care tradiţia îl are în înţelegerea Cărţii sfinte, ortodocşii consideră că aceasta a constituit conţinutul original al evangeliilor şi, de asemenea, un ghid în înţelegerea acestora de vreme ce ele nu sînt self-explanatorii. Tradiţia cuprinde înţelesul oral şi scris transmis de la începuturi ca mărturie văzută şi ca o reflectare a tainei hristologice în creştinismul timpuriu. Ea are o valoare asemănătoare cu cea a conţinutului Bibliei pentru că a fost scrisă nu numai pe baza simplei inspiraţii a autorilor săi, dar, de asemenea, pe baza mărturiilor celor ce au fost aproape de Isus în timpul vieţii sale pămîntene, mărturii transmise de la prima generaţie de creştini la a doua.

---

[5] Breck; în plus faţă de cartea citată mai sus, (2001, 2003), a se vedea (1986) şi (1991).

[6] Breck (2001: 118-119), "Truth, and therefore meaning, is to be found ultimately in God. Yet our discernment of the truth depends on the work of the Spirit of God within us, who 'intercedes for us' (Rom. 8:26)".

[7] Ware (2006:235). Mitropolitul Kallistos vorbeşte pe larg despre această problemă în (1982: 948-951).

[8] Ware (2006: 244), "If Christians are People of the Book, it is not less true that the Bible is the Book of the People"; trad. n.

BDD-A36 © 2009 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 15:55:19 UTC)

De vreme ce Dumnezeu este iubire, omul, care este 'vehiculul' prin care lucrează Sfîntul Duh, este ajutat de acesta în actul de a anunța 'vestea bună'. Tradiția ajută hermeneutul ortodox. Breck (2001:10, 2003: 24-25) indică calea de dorit în abordarea relației dintre Sfînta Scriptură şi Tradiție: „Mai mult decît a considera Scripturile mediul de inspirație original şi primar, iar Tradiția o simplă reflecție omenească asupra mărturiei furnizate de Tradiție, se cuvine să acordăm însemnătate majoră faptului că *Scriptura ca text scris ia naştere din Tradiție*. Prin urmare, Tradiția oferă perspectiva hermeneutică necesară interpretării corecte a textelor biblice"[9].

De vreme ce Isus s-a întrupat şi numai în el Sfîntul Duh s-a manifestat în toată plenitudinea: „Hristos Însuşi este „principiul hermeneutic" sau principiul de interpretare, deoarece El revelează sensul adevărat al tuturor Scripturilor inspirate. Din acest punct de vedere, creştinătatea ortodoxă susține că *Vechiul* şi *Noul Testament* sînt „cărți ale Bisericii". Împreună ele formeaza "canonul Bisericii" sau "legea adevărului" prin care se hotărăşte ce este şi ce nu este element autentic al Sfintei Tradiții"[10].

Breck (2001: 9, 2003: 24 – 25) susține că relația dintre Scriptură şi Tradiție a fost stabilită în cuvîntul de răms bun al lui Isus, aşa cum este acesta prezentat în mărturia Sf. Evanghelist Ioan 14:26; 16:13f. (cf. Breck, 2001: 9; 2003: 24-25). În privința acestei probleme, John Romanides (1978: 413) consideră că, „pentru Părinții Bisericii autoritatea nu este doar Biblia, ci Biblia plus sfinții...Biblia nu este în ea însăşi nici inspirată, nici infailibilă. Ea devine inspirată şi infailibilă în cadrul comunității sfinților. Această comunitate are experiența gloriei divine *descrisă*, nu transmisă, de Biblie. Pentru cei ce trăiesc în afara tradiției vii a *Θεωρία* Biblia este o carte care nu-şi dezvăluie tainele".[11]

Părinții Bisericii au fost ființe istorice reale şi unii dintre ei au fost contemporani cu mari filozofi care încercau să înțeleagă în felul lor propriu fundamentele Creației (iconarii au înțeles şi apreciat eforturile lor de vreme ce au pictat filozofi precum Pitagora şi Aristotel pe pereții bisericilor, ca în celebrul exemplu al bisericii mînăstirii Voroneț[12]).

---

[9] Breck (2001: 10, 2003: 24- 25) "Rather than see Scripture as the original and primary medium of revelation, and Tradition as mere human reflection upon its witness, we need to give full weight to the fact that *Scripture as written text is born of Tradition*. Consequently, Tradition provides the hermeneutical perspective by which any biblical writing is to be properly interpreted"; subl. sa.

[10] Breck (2001: 10, 2003: 24) "Christ himself is our 'hermeneutical principle' or principle of interpretation, in that it is he who reveals the true sense of all inspired Scripture. It is from this perspective that Orthodox Christianity holds both Old and New Testaments to be 'books of the Church'. Together they constitute the Church's 'canon' or 'rule of truth' that alone determines what are and what are not authentic elements of Holy Tradition."

[11] Romanides (1978: 413), "For the Fathers authority is not only the Bible, but the Bible plus those glorified…The Bible is not a book in itself either inspired or infallible. It becomes inspired and infallible within the communion of saints who have the experience of divine glory *described in*, but not conveyed by, the Bible. To those outside of the living tradition of the *Θεωρία* Bible is a Book which does not unlock its mysteries. subl. sa.

[12] Mango (2002: 100)

BDD-A36 © 2009 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 15:55:19 UTC)

Dar acești părinți au ales să urmeze „calea biblică de a-l cunoaşte pe Dumnezeu”[13], care poate fi realizată numai cînd sufletul şi mintea sînt unite (de unde accentul în Ortodoxie pe ‘rugăciunea inimii’ care ţinteşte către această unitate). De exemplu, Sf. Maxim Mărturisitorul (1983:126), a fost foarte conştient că Christos nu s-a întrupat numai în istorie şi în Cosmos dar, de asemenea, în Scriptură ca eternul Logos, şi că „veşmintele [sale] înălbite [pe Muntele Tabor] sînt un simbol al cuvintelor Sfintei Scripturi” care “au devenit atunci luminoase, clare, limpezi şi înțelese fără nici un subînțeles şi umbră simbolică”[14]. În plus față de criteriile patristice şi liturgice care să testeze ‘rezultatele cercetării academice’, Ware (2006: 245**)** îl parafrazează pe Venerabilul Bede care vorbeşte despre criteriul charismatic în conformitate cu care „Cei mai buni exegeți ai Sfintei Scripturi, în concepția Creştinătății răsăritene, nu sînt profesorii universitari, ci sfinții”[15]. Aş adăuga aici doar că unii profesori universitari pot fi sfinți – cele două statute nu se exclud reciproc.

Un document contemporan care să afirme poziția ortodoxă în ceea ce priveşte interpretarea Bibliei nu există – sau cel puțin nu există unul comparabil ca greutate cu *Dei Verbum*, promulgat de Vatican ll în noiembrie 1965. În opinia Mitropolitului Kallistos (2006: 236), cel mai bun document oficial la care Ortodoxia poate face apel astăzi este Declarația Acordului de la Moscova [*Moscow Agreed Statement*], emisă de delegații Comisiei Doctrinare Anglicano-Ortodoxă [*Anglican-Orthodox Joint Doctrinal Commission*] care s-au întîlnit la Moscova între 26 iulie – 2 august 1976. Acest document nu numai că întăreşte anumite decizii în probleme de interes comun, dar poate fi considerat ca exprimînd în mod particular poziția ortodoxă, în pofida faptului că nu a fost confirmat formal de toate bisericile autocefale.

Acest document important susține statutul Bibliei ca un tot unitar: Scripturile constituie un întreg coerent. Ele sînt în acelaşi timp de inspirație divină şi de expresie umană. Ele au autoritatea de a mărturisi revelația lui Dumnezeu însuşi în creație, în întruparea Cuvîntului şi în întreaga istorie a salvării, şi ca atare exprimă cuvîntul lui Dumnezeu în limbaj uman. Orice disjuncție între Scriptură şi Tradiție care să le trateze ca pe două ‘surse de revelație’ separate trebuie să fie respinsă. Cele două sînt corelative. Noi susținem că:

(i) Scriptura este criteriul principal prin care Biserica testează diversele tradiții pentru a determina dacă ele sînt cu adevărat parte a Sfintei Tradiții sau nu;

(ii) Sfînta Tradiție completează Sfînta Scriptură în acelaşi sens în care aceasta salvgardează integritatea mesajului biblic.[16]

---

[13] Stylianopoulos (1997: 79), vol. 1, “the biblical way of knowing God”, trad. n.

[14] Sfîntul Maxim Mărturisitorul (1983:126: 8:26)

[15] Ware (2006: 245) “The best exegetes of Holy Scripture, in the view of the Christian East, are not university professors but the saints.”

[16] *The Moscow Agreed Statement* [1976: ll, 4; ll, 9] “The Scriptures constitute a coherent whole. They are at once divinely inspired and humanly expressed. They bear authoritative witness to God’s revelation of himself in creation, in the Incarnation of the Word and in the whole history of salvation, and as such express the word of God in human language. Any disjunction between Scripture and

BDD-A36 © 2009 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 15:55:19 UTC)

În opinia şi terminologia mitropolitului exprimate în analiza pe care o face documentului menționat (2006: 235-244, în special 236), unitatea Scripturii este exprimată în trei moduri:

1. *Unitate verticală* : în Scriptură există o unitate divină-umană, de vreme ce aceasta este „în acelaşi timp de inspirație divină şi de expresie umană."; 2. *Unitate orizontală* (i.e. unitate în interiorul Biblie sau de la un capăt la altul al acesteia). Acesta este înțelesul afirmației „Scripturile constituie un întreg coerent". În Ortodoxia creştină Scriptura este interpretată de către Scriptură; nici una din părțile sale nu trebuie considerată în izolare, chiar dacă diversitatea contextelor istorice şi a uzurilor este respectată. 3. *Unitate diacronică* (i. e. unitatea între Scriptură şi continua viață a Bisericii): Acesta este sensul afirmației „Orice disjuncție între Scriptură şi Tradiție care să le trateze ca pe două 'surse de revelație' separate trebuie să fie respinsă. Cele două sînt corelative."[17]

Această unitate a Scripturii este bazată, cum am arătat la începutul lucrării, pe faptul că Isus este în acelaşi timp "conținutul Scripturii şi interpretul acesteia". Breck (2001: 75; 2003: 53) subliniază poziția ortodoxă că „Este tocmai Christos întrupat istoric şi înviat care ne face inteligibil escatologic conținutul Scripturii, simbolul misterelor sale"[18]. În concluzie, „textul – în mod particular, textul Scripturii, supus regulilor unei *lectio divina* – este principalul mediu prin care Dumnezeu însuşi ni se dezvăluie şi ne permite să luăm parte la propia lui viață"[19].

Sperăm ca a devenit evident acum că bogăția exterioară a ritualului liturgic care îi poate face pe ne-ortodocşi să nu înțeleagă rolul Bibliei în respectivul ritual, nu diminuează acest rol în nici un fel. Din contră, Biblia cu cele două părți – Testamente – ale ei, este 'substatul' care fundamentează toate celelalte manifestări ale Liturgiei.

Bibliografie

Bobrinskoy, Boris, *The Compassion of the Father*, trad. Anthony P. Gythiel, Introd. Maxim Egger, St. Vladimir's Seminary Press, New York, 2003

Breck, John, *Sfînta Scriptură în Tradiția Bisericii*, trad. Ioana Tămăian, Patmos, Cluj, 2003

Breck, John*, Scripture in Tradition. The Bible and its Interpretation in the Orthodox Church*, St. Vladimir Seminary Press, Crestwood, New York, 2001

Breck, John *, The Power of the Word*, St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, NY, 1986

Tradition such as would treat them as two separate 'sources of revelation' must be rejected. The two are correlative. We affirm (i) that Scripture is the main criterion whereby the Church tests traditions to determine whether they are truly part of Holy Tradition or not;

(ii) that Holy Tradition completes Holy Scripture in the sense that it safeguards the integrity of the biblical message"; trad. n.

[17] În descrierea acestor 'trei căi' am rezumat ideile lui Ware (2006: 235-244, în special 236).

[18] Breck (2001: 75; 2003: 53) "It is precisely the historically incarnate and risen Christ who unfolds eschatologically the intelligible content of scripture, the symbols of his mysteries."

[19] Breck (2001: 77; 2003: 121) "By virtue of *lectio divina* […], the biblical texts present themselves in the first instance as a living and life-giving Word that speak to us *today*"; subl. sa.

BDD-A36 © 2009 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 15:55:19 UTC)

Breck, John, *Spirit of Truth*: *The Origins of Johannine Pneumatology*, St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, NY, 1991

Mango, Cyril (red.), *The Oxford History of Byzantium*, Oxford University Press, Oxford, 2002

Maxim Mărturisitorul, Sfînt, *Ambigua*, trad. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1983

Pentiuc, Eugen, *Jesus the Messiah in the Hebrew Bible*, Paulist Press, New York, Mahwah, NJ, 2006

Romanides, John, "Critical Examination of the Applications of Theology", *Procès-Verbaux du deuxième Congrès de Théologie Orthodoxe*, red. Savas Agouridis, Atena, 1978

Stylianopoulos, Theodore G., *The New Testament: An Orthodox Perspective*, vol. 1, *Scripture, Tradition, Hermeneutics*, Holy Cross Orthodox Press, Brookline, MA, 1997

Stylianopoulos, Theodore G., *The Good News of Christ*, Holy Cross Orthodox Press, Brookline, MA, 1991

Stylianopoulos, Theodore G., *Justin Martyr and the Mosaic Law,* Society of Biblical Literature, Missoula, 1975

Tarazi, Paul Nazim, *The Old Testament: An Introduction* vols. 1-3, St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, NY, 1991-1996

Tarazi, Paul Nazim, *Galateni,* St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, NY, 1994

Tarazi, Paul Nazim, *1 Tesaloniceni*, St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, NY, 1982

Ware, Kallistos, Mitropolit, "The Unity of Scripture and Tradition: An Orthodox Approach", in Philip MsCosker (red.), *What is it that the Scripture Says? Essays in Biblical Interpretation, Translation and Reception in Honour of Henry Wansborough O S B*, T&T Clark, 2006, vol. 88, nr. 1018

Ware, Kallistos, Mitropolit, "The Exercise of Authority in the Orthodox Church", *Church and Theology* [Publicaţie ecleziastică şi teologică a Arhiescopiei de Thyateira şi Marea Britainie], red. Arhiepiscop Methodios (Fouyas) de Thyateira, 3, 1982

Delegaţii Comisiei Doctrinare Anglicano-Ortodoxă (*Anglican-Orthodox Joint Doctrinal Commission*), *Moscow Agreed Statement* (Declaraţia Acordului de la Moscova), Moscova, 1976

BDD-A36 © 2009 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-28 15:55:19 UTC)